

Nr 47.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till butikstängningslag, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 8 maj 1948 dagtecknad proposition, nr 248, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll, föreslagit riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till butikstängningslag.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehaft sju i anledning av densamma väckta motioner, nämligen

inom första kammaren

nr 401 av herrar *Sjö* och *Uhlén* samt

inom andra kammaren

nr 564 av herr *Henriksson*,

nr 565 av herr *Henriksson*,

nr 566 av herr *Brandt*,

nr 567 av herr *Jonsson* i Skutskär,

nr 568 av herr *Jonsson* i Skutskär och

nr 569 av herr *Andersson* i Malmö *m. fl.*

I motionerna I: 401 och II: 569, vilka äro likalydande, har hemställts, att »riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 248 måtte taga hänsyn till vad de sakkunniga anfört och besluta, att 11 §, mom. 3 erhåller den lydelse de sakkunniga föreslagit».

I motionen II: 564 har hemställts, att »riksdagen måtte vidtaga sådan ändring av Kungl. Maj:ts proposition nr 248 med förslag till butikstängningslag att lagens § 11 mom. 3 första punkten erhåller den av de sakkunniga föreslagna lydelsen».

Angående den av de sakkunniga föreslagna lydelsen av 11 § 3 mom. butikstängningslagen se nedan.

I motionen II: 565 har hemställts, att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 248 måtte i vad den avser i motionen behandlade spörsmål uttala, att de sakkunnigas tolkning av begreppet »synnerliga skäl» och de sakkunnigas inställning till hithörande problem över huvud taget förklaras vägledande för den framtida handläggningen av omförmälda ansökningar om kiosktillstånd.

I motionen II: 566 har hemställts, att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 248 måtte besluta *dels* att fotografisk film icke måtte upptagas i det varusortiment för kiosk, som anges i 11 § 3 mom. 1) av lagen, *dels* att ett tredje alternativ beträffande sökande av »synnerliga skäl» enligt vad i motionen angivits måtte komma i fråga, *dels* i övrigt beakta i motionen framförda synpunkter.

I motionen II: 567 har hemställts, att »riksdagen med ändring av Kungl. Maj:ts förslag måtte för sin del besluta, att kioskidkare, vilka vid den nya lagens ikraftträdande inneha delade tillstånd till tobaksförsäljning, utan omprövning erhålla rätt att försälja dylika varor under hela tiden för kioskernas öppethållande eller i vart fall få behålla sina nuvarande begränsade tillstånd, så länge de utöva rörelsen».

I motionen II: 568 har hemställts, att »riksdagen med ändring av Kungl. Maj:ts förslag måtte besluta att tobaksvaror upptagas bland de under 11 § 3 mom. 1) butikstängningslagen angivna varuslagen».

Sakkunniga, som tillkallats för att biträda med utredning rörande revision av butikstängningslagstiftningen och som antagit benämningen 1947 års butikstängnings-sakkunniga, ha i december 1947 överlämnat ett betänkande med förslag till ändrad butikstängningslagstiftning (SOU 1948: 3). I detta betänkande ha de sakkunniga föreslagit, att 11 § 3 mom. butikstängningslagen skall erhålla följande lydelse:

11 §.

3 mom. Föreligger ej hinder enligt 2 mom., skall vid prövning av ansökan skälig hänsyn tagas till den olägenhet för annan handel, som skulle uppkomma vid bifall till framställningen, varjämte i övrigt följande regler skola lända till efter rättelse:

1) försäljning av konfektyrer, kex, alkoholfria drycker, färsk frukt, fik, dadlar, russin, honung i förpackningar om högst 100 gram, produkter av svensk frukt, saft, levande blommor, tryckta skrifter, mindre pappersartiklar och tändstickor må, under förutsättning att under den vanliga affärstiden endast dessa varor saluhållas, medgivas i den omfattning, som finnes påkallad med hänsyn till allmänhetens behov av dylik försäljning, i allmänhet dock icke någon veckodag längre än till klockan 22 eller den senare tidpunkt, som vid försäljning i anslutning till trafikrättning är påkallad av de resandes behov;

2) försäljning i samband med nöjeställning, idrottstävling, friluftsbad eller dylikt må medgivas under den utsträckt tid, som med hänsyn till förhållandena anses erforderlig; dock må tillståndet i regel avse försäljning endast av de under 1) nämnda varuslagen samt lagad mat;

3) försäljning utomhus av varm korv samt bröd, potatis och senap, som tillhandahållas i samband med korven, må medgivas i den utsträckning, som anses lämplig, dock endast från fastställd plats;

4) öppethållande eller försäljning i andra fall må medgivas, då synnerliga skäl därtill äro.

Den som enligt 1) eller 2) här ovan erhållit medgivande till försäljning av vissa varor under utsträckt affärstid och som av den i lagen den 11 juni 1943 angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror omförmälda monopolutövaren antagits såsom återförsäljare av tobaksvaror äger därjämte i den omfattning och på de villkor, som av monopolutövaren bestämts, försälja dylika varor.

I motionen II: 565 anföres följande:

I proposition nr 248 till riksdagen med förslag till butikstängningslag har föredragande departementschefen på sidan 92 uttalat sig rörande tolkningen av uttrycket »synnerliga skäl» i 11 § 3 mom. 5) i vad det gäller försäljningen av tobaksvaror på utsträckt tid. Departementschefen har förklarat sig icke kunna tillstyrka, att tobak upptages i det ordinära kiosksortimentet. Där emot har departementschefen ansett sig böra förorda en uppmjukning av nuvarande praxis beträffande tillstånd till kioskförsäljning av tobaksvaror, då sådant tillstånd grundats på »synnerliga skäl». Departementschefen har såsom sin mening uttalat, att »synnerliga skäl» icke bör tolkas *alltför* restriktivt.

Denna uppfattning delas icke av 1947 års butikstängningssakkunniga. De sakkunniga funno visserligen för sin del det nödvändigt att bibehålla den regel, som för närvarande gäller, att tillstånd till öppethållande och försäljning må kunna beviljas, då »synnerliga skäl» därtill föranleda, bl. a. därför att förevarande bestämmelse är tänkt som en reservutväg för oföretsedda fall. Däremot anse de sakkunniga, att bestämmelsen bör tolkas restriktivt. De sakkunniga anse, att »ömmande personliga omständigheter icke böra föranleda beviljande av ett tillstånd, för vilket giltiga skäl eljest ej föreligga». De sakkunniga ha härvid pekat på flera omständigheter, som tala för en restriktiv tolkning av bestämmelsen i fråga.

När föredragande departementschefen såsom »synnerliga skäl» förutom de personliga omständigheterna även vill inbegripa vissa fall där konsumentintresset skulle tala för att tillstånd beviljas, synes detta komma att medföra en betydande utvidgning av kioskhandeln. Såsom anförts i annan jämväl av mig avgiven motion, kan det icke vara riktigt, att fritidshandeln utvecklas på ett sådant sätt, att den äventyrar den reguljära handeln. Jag vill i detta sammanhang erinra om Svenska handelsarbetareförbundets remissyttrande över de sakkunnigas förslag. De sakkunnigas ställningstagande beträffande tolkningen av begreppet »synnerliga skäl» synes mig vara det ur allmän näringspolitisk synpunkt mest bärande.

I motionen II: 566 anföres bland annat följande:

Beträffande kioskenas tobaksförsäljning anser departementschefen, att nuvarande praxis bör kunna uppmjukas, då tillståndet grundas på regeln om »synnerliga skäl». Han syftar därvid på de s. k. delade tillstånd, vilka beviljas med stöd av ifrågakvarande stadgande i nuvarande 11 § 3 mom. 7) av butikstängningslagen. (Enl. propositionens förslag punkt 5.) Ett sådant tillstånd innebär, att en kiosk får hållas öppen även utom vanlig affärstid men sälja tobaksvaror endast under denna tid. Denna form av tillstånd användes huvudsakligen, då sociala skäl av särskild styrka tala för att medgiva kioskrättigheter åt t. ex. en partiellt arbetsför, men hänsynen till specialtobakshandeln har ansetts böra föranleda förbud mot tobaksförsäljning,

då de vanliga tobaksaffärerna ej få hållas öppna. Under motivering att denna anordning inbjuder till smyghandel och för allmänheten framstår som ett oförklarligt »krängel» föreslår departementschefen, att några delade tillstånd icke böra beviljas. Tillståndsinnehavarna skola då vid omprövningen av tillstånden antingen få rätt att sälja tobaksvaror under hela den tid kiosken är öppen, eller helt förbjudas att handla med dessa varor, därest de över huvud taget önska hålla öppet efter den vanliga affärstidens slut. Vilket alternativ, som skall väljas, får då bli beroende på en avvägning mellan å ena sidan allmänhetens intresse av att tobak finnes att köpa på den ifrågavarande platsen även utom vanlig affärstid och den enskilde kioskinnehavarens förhållanden samt å andra sidan specialtobakshandelns behov av skydd.

Det råder säkerligen inga delade meningar om att det fortfarande bör tagas viss hänsyn till personliga ömmande omständigheter vid beviljandet av rätt till tobaksförsäljning under utsträckt tid. Men man kan icke förbise, att tillstånd av »synnerliga skäl», även om tobaksförsäljningen endast sker på vanlig affärstid, vållar avbräck för tobakshandlarna. Härom säga de sakkunniga: »Ett tillstånd till utsträckt affärstid torde i de flesta fall förorsaka visst avbräck för annan handel, och om det beviljas utan andra skäl än ömmande omständigheter för sökanden personligen, innebär detta i själva verket, att en eller flera andra näringsidkare i branschen få bidra till den ifrågavarande personens försörjning. En dylik konsekvens är icke rimlig och är icke heller, med den utveckling som vår socialvård numera genomgått, nödvändig». De sakkunniga anse därför »att ömmande personliga omständigheter icke böra föranleda beviljande av ett tillstånd, för vilket giltiga skäl ej föreligga. Däremot böra dylika omständigheter kunna komma i betraktande vid konkurrens mellan flera om erhållande av försäljningsrättigheter, vilka tillgodose verkliga behov hos allmänheten. Men endast under förutsättning att påtagligt behov av försäljning föreligger och det gäller val mellan olika sökande.»

En sådan ståndpunkt står utan tvivel helt i linje med de grundsatser, på vilka 1943 års monopollagstiftning vilar, och borde göras till riktlinje vid tillämpningen av den nya butikstängningslagen. Med hänsyn härtill borde enligt min mening även ett tredje alternativ beträffande sökande på grund av »synnerliga skäl» komma i fråga, nämligen att sökanden — som för övrigt nu icke sällan sker — tillfrågas huruvida han önskar behålla tobaksförsäljningen och avstå från öppethållande å utsträckt affärstid. I sådant fall borde vederbörande återkalla sin ansökan om utsträckt tid hos länsstyrelsen, sedan han av tobaksmonopolet erhållit försäkran om inköpsrätt. Han får då själv tillfälle att välja det för honom lämpligaste — hålla kiosken öppen endast å vanlig affärstid, i likhet med övriga tobakshandlare, med rätt att försälja tobaksvaror eller å utsträckt tid utan tobak.

Vad åter angår frågan om tobakshandlarnas försäljning av tobaksvaror i automater synes detta vara en lycklig lösning. Härigenom skulle allmänhetens berättigade krav på tillgång till tobaksvaror efter affärstid kunna tillgodoses utan att tobakshandeln splittras upp på alltför många händer med mindre omsättning för tobakshandlarna och sociala olägenheter som följd.

I propositionen uttalas, att »därest specialtobakshandlare ej begagna sig av möjligheten att inrätta automater, torde detta få anses såsom ett starkt skäl att medgiva ett mot behovet svarande antal kiosker inom stadsdelen eller samhället att sälja tobak på utsträckt tid» (prop. s. 92). Då det kan

komma att möta stora svårigheter att i marknaden få fram tobaksautomater i den snabba takt som erfordras för att tillgodose det omedelbara behovet, får jag framhålla nödvändigheten av att ett dylikt temporärt hinder icke måtte medföra, att kiosker av denna anledning medgivnas tillstånd till tobaksförsäljning på utsträckt tid. Ett sådant hinder bör nämligen enligt min mening beaktas vid prövning av kioskinnehavares ansökan om tobaksförsäljning och understrykas i utskottets motivering.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det genom propositionen framlagda lagförslaget, ävensom i fråga om de skäl, som motionärerna utöver vad som ovan angivits åberopat till stöd för sina yrkanden, får utskottet hänvisa till propositionen och motionerna.

I ärendet ha till utskottet inkommit skrivelser från Sveriges bensinhandlares riksförbund, Sveriges frukt- och konfektyrhandlareförbund, Sveriges korvhandlareförbund och Sveriges kioskidkares riksförbund. Därjämte har länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län till utskottet översänt en skrivelse från poliskammaren i Göteborg.

Sammanfattning av propositionens innehåll.

I propositionen föreslås att den nu gällande butikstängningslagen, vars giltighet utlöper med 1948 års utgång, skall ersättas av en ny butikstängningslag, som skall gälla utan tidsbegränsning.

Till sin utformning skiljer sig den föreslagna lagen icke i mera väsentliga avseenden från den nuvarande lagen. Även i fortsättningen anses butikstängningslagen böra ha karaktär av en lag, som anger den yttre ram inom vilken affärsidkarna äga hålla butikerna öppna. Det gällande systemet för affärstidens lagliga reglering föreslås bibehållet. Det förutsättes emellertid att förhandlingar skola snarast komma till stånd mellan representanter för allmänheten, köpmännen och de anställda för att på så sätt nå fram till affärstider, som ur allmänhetens synpunkt äro så tillfredsställande som möjligt. För att markera hur önskvärt det är att allmänhetens inköpsmöjligheter förbättras genom att affärstiden åtminstone någon dag i veckan utsträcker längre än övriga dagar, föreslås att kommunernas rätt att förkorta affärstiden inskränkes såtillvida, att det alltid skall stå affärsinnehavare fritt att hålla öppet till kl. 19 en dag i veckan.

I syfte att tillgodose allmänhetens intresse av förbättrad varudistribution föreslås vidare att automatförsäljning av alla slags varor som bedrives i anslutning till butik, där samma slag av varor säljas, eller på järnvägsstationer, generellt undantages från lagens tillämpning under förutsättning att automaten är av godkänd typ. I fråga om automatförsäljning av tobak har dock specialtobakshandelns intresse ansetts böra medföra visst prövningsförfarande från tobaksmonopolets sida rörande rätten att sätta upp tobaks-

automat. För att underlätta tillgången till tobaksvaror på kvällar och söndagar förordas vidare en mindre restriktiv tillämpning än f. n. av reglerna om kioskeras rätt att sälja tobak efter den vanliga affärstidens slut.

I övrigt innebär den nya lagen bl. a. att enhetliga regler införs i fråga om varusortimentets sammansättning för samtliga de kiosker och vanliga butiker, som kunna få tillstånd till handel på kvällar och söndagar. I samband härmed utökas det tillåtna varusortimentet något. Beslutanderätten i fråga om tillstånd till försäljning på utsträckt tid av varm korv o. d. från fastställd plats decentraliseras på andra orter än Stockholm från länsstyrelse till magistrat, kommunalborgmästare eller polismyndighet.

I övergångshänseende föreslås bl. a., att samtliga tillstånd till försäljning på utsträckt tid enligt 1942 och 1945 års butikstängningslagar utom de, som gälla nöjestillställningar o. d. eller beviljats på grund av lagbestämmelsen om »synnerliga skäl», skola utan ansökning automatiskt förlängas tills vidare, dock längst till den 1 januari 1951.

Utskottet.

När butikstängningslagstiftningen infördes motiverades den i första hand med hänsynen till de anställda. Detta motiv har förlorat det väsentliga av sin betydelse, sedan en arbetstidslag för detaljhandeln tillkommit. Fortfarande utgör dock butikstängningslagen ett visst skydd mot en för de anställda ogynnsam förläggning av arbetstiden. Butikstängningslagen har emellertid numera sin huvudsakliga betydelse såsom ett medel att bereda butiksinnehavarna själva och deras familjemedlemmar fritid och att mellan de olika näringsgrenarna åstadkomma likartade konkurrensförhållanden. Enligt utskottets mening föreligger det fortfarande behov av en butikstängningslag. Utskottet har icke något att erinra mot att lagen, såsom det föreslås i propositionen, göres permanent.

Den i propositionen föreslagna butikstängningslagen bereder väsentligt vidgade möjligheter till försäljning från automatapparat. Tidigare har den allmänna inställningen till automathandel varit relativt negativ. Denna inställning torde till stor del ha grundat sig på de sociala vådor, som automathandeln ansetts kunna innebära. Särskilt har automathandel med tobak ansetts utgöra fara för ungdomen. I remissyttrandena har emellertid förslaget att frige automathandeln hälsats med tillfredsställelse. Beträffande de sociala vådorna har socialstyrelsen, som just ur denna synpunkt tidigare varit negativt inställd till automathandeln, nu icke ansett sig böra motsätta sig en utvidgning därav. Utskottet tillstyrker den i propositionen föreslagna utvidgningen av möjligheterna till automathandel.

Försäljning från automatapparat skall enligt förslaget endast få ske under förutsättning att automatapparaten är av typ som godkänts av statens institut för folkhälsan efter samråd med statens kriminaltekniska anstalt.

Utskottet har i och för sig icke något att invända mot detta, men utskottet anser det olämpligt, att det i lagen inskrives vilken myndighet som skall godkänna apparaterna. Det bör enligt utskottets mening kunna ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma vilken myndighet som skall verkställa typgranskningen, och 2 § 6) i den föreslagna lagen bör ändras i enlighet härmed. I samband med att Kungl. Maj:t bestämmer vilken myndighet som skall verkställa typgranskningen kan Kungl. Maj:t föreskriva hur samråd skall ske med annan myndighet. Automatapparaterna få givetvis icke vara konstruerade på ett sådant sätt, att användningen av dem medför risk för olycksfall. Därest statens institut för folkhälsan skall handhava typgranskningen av automatapparaterna kan det därför måhända böra föreskrivas, att samråd skall ske även med annan myndighet än statens kriminaltekniska anstalt.

De sakkunniga, vilkas betänkande legat till grund för propositionen, ha i olika hänseenden intagit en mera restriktiv hållning till handeln på utsträckt tid — och särskilt till kioskhandeln — än som intages i propositionen. En restriktiv hållning till handeln på utsträckt tid intages också i motionerna I: 401, II: 564, II: 565, II: 566 och II: 569.

Bestämmelser om handel på utsträckt tid finnas i 11 och 12 §§ i förslaget till butikstängningslag. I motionerna I: 401 och II: 569 yrkas, att 11 § 3 mom. måtte erhålla den lydelse de sakkunniga föreslagit. Detta yrkande berör bland annat frågan om tobakshandel på utsträckt tid. Tobakshandeln intager i ett hänseende en särställning. Tobakshandeln är nämligen underkastad särskild reglering genom lagen den 11 juni 1943 angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror. Regleringen innebär bland annat, att monopolbolaget utövar nyetableringskontroll. Enligt gällande butikstängningslag tillkommer emellertid beslutanderätten i fråga om handel på utsträckt tid länsstyrelserna. Monopolbolaget vägrar icke inköpsrätt åt näringsidkare, som genom lagakraftvunnet beslut av länsstyrelse erhållit tillstånd till tobaksförsäljning på utsträckt tid. Tobakshandeln under vanlig affärstid regleras således icke efter samma principer som den försäljning av tobak huvudsakligen från kiosker, som sker på utsträckt tid. De sakkunniga ha därför föreslagit en överflyttning av tillståndsgivningen i sistnämnda del från länsstyrelserna till monopolbolaget. Departementschefen har emellertid förordat, att den nuvarande ordningen beträffande tillståndsgivningen bibehålles i princip oförändrad. Därvid har departementschefen framhållit, att monopolbolaget icke syntes ha samma möjligheter att beakta de lokala förhållandena som länsstyrelserna. Den av de sakkunniga föreslagna ordningen för tillståndsgivning skulle enligt departementschefen förutsätta ett mera omfattande remissförfarande än det nuvarande. En dylik ordning skulle icke innebära den förenkling och decentralisation av förvaltningsförfarandet som nu allmänt eftersträvades. Utskottet finner de av departementschefen anförda skälen för att behålla den nu-

varande ordningen beträffande tillståndsgivningen övertygande och avstyrker därför motionerna I: 401 och II: 569 i denna del.

I propositionen föreslås enhetliga regler i fråga om varusortimentets sammansättning för de kiosker och vanliga butiker, som i allmänhet kunna få tillstånd till handel på kvällar och söndagar. Bestämmelser härom finnas i 11 § 3 mom. 1) i förslaget. Denna punkt utgör en sammanslagning av punkterna 1), 2) och 6) i 11 § 3 mom. nu gällande butikstängningslag och innehåller ett något utvidgat varusortiment. Det genom propositionen framlagda förslaget till punkt 1) i 11 § 3 mom. avviker från de sakkunnigas förslag beträffande varusortimentet i huvudsak däri, att enligt propositionen även fotografisk film och produkter av utländsk frukt ingå i varusortimentet. I motionerna I: 401, II: 564 och II: 569 yrkas, att 11 § 3 mom. 1) erhåller den lydelse de sakkunniga föreslagit. I motionen II: 566 yrkas, att fotografisk film icke upptages i varusortimentet i 11 § 3 mom. 1). I motionen II: 568 yrkas, att tobaksvaror upptagas bland varuslagen under 11 § 3 mom. 1). Utskottet finner icke skäl att beträffande denna punkt föreslå någon ändring i det genom propositionen framlagda förslaget. Både fotografisk film och produkter av utländsk frukt intaga en särställning. Enligt de sakkunnigas förslag skulle produkter av svensk frukt — i överensstämmelse med vad som för närvarande gäller — få försäljas i kiosker och butiker, som hålla öppet utom vanlig affärstid. Det saknas enligt utskottets mening skäl att i detta hänseende göra skillnad mellan produkter av svensk frukt och produkter av utländsk frukt. Det torde också många gånger vara svårt att avgöra om det är svensk eller utländsk frukt som ingår i en produkt. För allmänheten är det av stort intresse att kunna köpa fotografisk film även utom vanlig affärstid, och med hänsyn härtill bör enligt utskottets mening sådan film ingå i varusortimentet i 11 § 3 mom. 1). Att utöka varusortimentet med tobaksvaror kan med hänsyn till 1943 års monopollagstiftning icke ifrågakomma.

Ej heller i övrigt finner utskottet skäl att tillstyrka någon avvikelse från den i propositionen föreslagna lydelsen av 11 § 3 mom.

Enligt 11 § 3 mom. 5) i förslaget kan öppethållande eller försäljning medgivas i andra fall än förut i momentet omnämnts, då synnerliga skäl därtill äro. Motsvarande stadgande finnes både i nuvarande butikstängningslag och i de sakkunnigas förslag. De sakkunniga och departementschefen ha haft olika uppfattning angående tillämpningen av regeln om tillstånd till försäljning, då synnerliga skäl därtill äro. De sakkunniga ha ansett att bestämmelsen bör tolkas restriktivt. Ömmande personliga omständigheter borde enligt de sakkunniga icke föranleda beviljande av ett tillstånd, för vilket giltiga skäl eljest ej föreläge. Däremot borde dylika omständigheter kunna beaktas vid konkurrens mellan flera om erhållande av försäljningsrättigheter, vilka tillgodosåge verkliga behov hos allmänheten. Enligt departementschefens mening borde bestämmelsen om tillstånd till öp-

pethållande och försäljning utom vanlig affärstid på grund av »synnerliga skäl» icke tolkas alltför restriktivt. Tillstånd på denna grund syntes kunna beviljas — förutom av sociala skäl — då allmänheten hade ett alldeles särskilt gagn av att en kiosk hölles öppen på kvällar och söndagar. Departementschefen har vidare framhållit, att nuvarande praxis, enligt vilken tillstånd i viss utsträckning beviljades på grund av ömmande personliga omständigheter hos sökanden, borde upprätthållas oförändrad. I motionen II: 565 hemställes, att riksdagen måtte uttala, att de sakkunnigas tolkning av begreppet »synnerliga skäl» och de sakkunnigas inställning till hithörande problem över huvud taget måtte förklaras vägledande för den framtida handläggningen av ansökningar om ifrågavarande kioskstillstånd. Utskottet kan icke tillstyrka denna hemställan utan ansluter sig i stället till departementschefens uttalanden.

Försäljning på utsträckt tid är motiverad av hänsyn till allmänhetens intresse att kunna erhålla vissa varor utom vanlig affärstid. Med fasthållande härav vill emellertid utskottet framhålla önskvärdheten av att vid beviljande av tillstånd till försäljning under utsträckt tid från kiosk även de sociala synpunkterna beaktas. Partiellt arbetsföra böra, då så befinnes lämpligt, beredas tillfälle att försörja sig genom försäljning från kiosk. Detta kan vara motiverat ur flera synpunkter. Dels få de partiellt arbetsföra härigenom en möjlighet att försörja sig. Dels sker ofta försäljning från kiosk under sådana förhållanden, att det skulle innebära slöseri med arbetskraften att låta en fullt arbetsför person sköta försäljningen.

Tillstånd att sätta upp tobaksautomat skall enligt uttalande av departementschefen i propositionen i första hand tillkomma s. k. specialtobakshandlare. Om specialtobakshandlarna ej begagna sig av möjligheten att inrätta automater, finge detta enligt departementschefen anses såsom ett starkt skäl att medgiva ett mot behovet svarande antal kiosker inom stadsdelen eller samhället att sälja tobak på utsträckt tid. I motionen II: 566 framhålles, att det kunde möta stora svårigheter att i marknaden få fram tobaksautomater i den snabba takt som erfordrades för att tillgodose det omedelbara behovet och att ett dylikt temporärt hinder icke borde medföra, att kiosker av denna anledning medgäves tillstånd till tobaksförsäljning på utsträckt tid. Dessa synpunkter synas vara värda att beaktas.

Med stöd av stadgandet om tillstånd på grund av »synnerliga skäl» ha beviljats s. k. delade tillstånd. Ett sådant tillstånd innebär, att en kiosk får hållas öppen även utom vanlig affärstid men att försäljning av tobaksvaror i kiosken får ske endast under vanlig affärstid. Anordningen är enligt departementschefen mindre tillfredsställande, bland annat därför att den inbjuder till smygghandel. Några nya delade tillstånd har departementschefen icke ansett böra beviljas. Redan meddelade tillstånd av denna typ skola enligt propositionen omprövas i samband med att giltighetstiden för den nuvarande butikstängningslagen utlöper. Enligt uttalande av departe-

mentschefen böra tillståndshavarna därvid antingen få rätt att sälja tobaksvaror under hela den tid kiosken hålles öppen eller helt förbjudas att försälja dessa varor, därest de över huvud taget önska hålla öppet efter den vanliga affärstidens slut. I motionen II: 566 föreslås som ett tredje alternativ, att innehavare av delat tillstånd skall tillfrågas, huruvida han önskar behålla tobaksförsäljningen och avstå från öppethållande på utsträckt tid. Beträffande detta förslag vill utskottet påpeka, att tillstånd enligt 11 § butikstängningslagen avser tillstånd till handel utom vanlig affärstid. En kioskidkare, som endast önskar hålla kiosken öppen under vanlig affärstid, behöver således icke något tillstånd enligt 11 § butikstängningslagen. Motionären torde emellertid avse, att en kioskinnehavare, som enligt 11 § 3 mom. 7) nu gällande butikstängningslag erhållit s. k. delat tillstånd, skall få en ovillkorlig rätt till försäljning av tobak med återförsäljarrabatt under vanlig affärstid, därest han icke erhåller tillstånd till tobaksförsäljning på utsträckt tid. Monopolbolaget har icke ansett sig böra vägra inköpsrätt åt den kioskidkare, som genom beslut av länsstyrelse erhållit tillstånd till försäljning av tobak, men detta innebär icke, att kioskidkaren blivit föremål för samma restriktiva nyetableringskontroll, som monopolbolaget utövar beträffande handeln med tobak på vanlig affärstid. Om kioskidkaren icke längre kan åberopa något tillstånd av länsstyrelse till tobaksförsäljning, bör han formellt icke intaga någon särställning i fråga om rätten till sådan försäljning. Utskottet avstyrker därför motionen II: 566 i denna del. De kioskidkare, varom här är fråga, ha givetvis möjlighet att hos monopolbolaget i vanlig ordning göra framställning om rätt till försäljning av tobak.

I motionen II: 567 hemställles, att kioskidkare, vilka vid den nya lagens ikraftträdande inneha delade tillstånd, utan omprövning skola erhålla rätt att försälja tobaksvaror under hela tiden för kioskersnas öppethållande eller i varje fall skola få behålla sina nuvarande begränsade tillstånd så länge de utöva rörelsen. Utskottet kan icke tillstyrka denna hemställan. Såsom departementschefen framhållit böra de s. k. delade tillstånden försvinna. Vid den nya lagens ikraftträdande är därför en omprövning av dessa tillstånd nödvändig. Därvid bör emellertid uppmärksammas, att de s. k. delade tillstånden ofta tillkommit på grund av sociala skäl och att tillståndshavarna skulle komma i en ekonomiskt svår situation, om deras rätt till tobaksförsäljning bortfölle. Finnes ingen specialtobakshandel på orten, bör enligt utskottets mening prövningen resultera i att tillståndshavarna få rätt att sälja tobak under hela den tid kiosken hålles öppen. Även om det finnes en specialtobakshandel i närheten, bör det emellertid endast i undantagsfall få förekomma, att en nuvarande innehavare av s. k. delat tillstånd förmenas rätten att sälja tobak. Det är visserligen riktigt att på grund av 1943 års monopollagstiftning specialtobakshandelns intressen böra beaktas, men beträffande de s. k. delade tillstånden förhåller det sig dock så, att tillståndshavarna nu ha möjlighet att sälja tobak under vanlig

affärstid, och specialtobakshandlarnas möjligheter till försäljning ökas genom den föreslagna rätten för dem att sätta upp tobaksautomater. Hänsynen till specialtobakshandeln synes därför icke lägga hinder i vägen för att innehavare av s. k. delade tillstånd vid omprövningen i allmänhet få rätt till tobaksförsäljning under hela den tid kiosken är öppen.

Enligt det i propositionen framlagda förslaget skall tillstånd till försäljning som avses i 11 § 3 mom. 4) — tillstånd till försäljning utomhus av varm korv, varm fisk eller varm buljong — meddelas i Stockholm av överståthållarämbetet, i annan stad av magistraten eller kommunalborgmästaren samt å landet av polismyndigheten. För närvarande meddelas dylika tillstånd av länsstyrelse. Som skäl för denna ändring har departementschefen framhållit, att enligt § 2 ordningsstadgan för rikets städer magistratens (kommunalborgmästarens, i Stockholm överståthållarämbetets) tillstånd fordras för att bedriva sådan försäljning på gata eller allmän plats, som ej är upplåten till allmän försäljningsplats, och att det är angeläget att samma myndighet behandlar ansökningar om tillstånd till försäljning på vanlig affärstid och på utsträckt tid. Utskottet vill påpeka, att i vissa städer poliskammare i stället för magistrat meddelar ordningsföreskrifter enligt § 2 ordningsstadgan för rikets städer. I dessa städer kommer således det med lagändringen avsedda resultatet icke att nås. Utskottet anser emellertid icke att frågan är av den betydelse, att utskottet bör föreslå någon avvikelse från den i propositionen föreslagna butikstängningslagen i denna del.

De bestämmelser i den föreslagna butikstängningslagen, som icke berörts här ovan, föranleda ingen erinran från utskottets sida.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen — med förklaring att riksdagen funnit viss ändring böra vidtagas i det genom propositionen framlagda förslaget till butikstängningslag — måtte för sin del antaga följande förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Butikstängningslag.

Häri genom förordnas som följer.

Lagens tillämpningsområde m. m.

1 §.

1 mom. Med butik förstås i denna lag försäljningsställe, där detaljhandel idkas. Såsom butik betraktas i denna lag även rakstuga, frisersalong och fotografiateljé.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

2 mom. Butik må hållas öppen för allmänheten endast under tid, då det enligt denna lag är medgivet (affärstid).

Utan hinder av bestämmelserna i lagen må dock kund betjänas, som inkommit i försäljningslokal, rakstuga, frisersalong eller fotografiateljé å affärstid, samt vara utlämnas eller försändas, som sålts i butik under affärstid eller till kund, som nyss sagts.

3 mom. Yrkesmässig försäljning till allmänheten av viss vara annorstädes än i butik må ske endast å affärstid för handel med dylik vara.

2 §.

Denna lag äger icke tillämpning å:

1) försäljning, som bedrives under utövning av eller i samband med ordnad restaurang-, kafé- eller konditorirörelse, såframt därvid till avhämtning eller försändning icke försäljas andra varor än lagad mat, bageri- och konditorivaror, alkoholfria drycker eller tryckta skrifter;

2) försäljning å apotek;

3) försäljning av motor- eller smörjoljor eller andra för framförande av motorfordon nödvändiga varor, såframt försäljningen sker från upplagsställe, där andra varor ej saluföras;

4) försäljning i järnvägsvagn eller å annat trafikmedel till resande;

5) försäljning av program eller liknande trycksaker, konfektyrer, färsk frukt eller levande blommor i teatrar, biografer och andra nöjeslokaler;

6) försäljning från automatapparat som bedrives i anslutning till butik, där samma slag av varor saluföras, eller i järnvägs väntsal eller inom annan huvudsakligen för de resande avsedd del av järnvägs stationsområde, under förutsättning att automatapparaten är av typ som godkänts av *statens institut för folkhälsan efter samråd med statens kriminaltekniska anstalt* samt, såvitt fråga är om försäljning av tobaksvaror, att tillstånd därtill lämnats av den i lagen den 11 juni 1943 angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror omförmälda monopolutövaren;

6) försäljning från automatapparat som bedrives i anslutning till butik, där samma slag av varor saluföras, eller i järnvägs väntsal eller inom annan huvudsakligen för de resande avsedd del av järnvägs stationsområde, under förutsättning att automatapparaten är av typ som godkänts av *den myndighet Konungen därtill förordnar* samt, såvitt fråga är om försäljning av tobaksvaror, att tillstånd därtill lämnats av den i lagen den 11 juni 1943 angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror omförmälda monopolutövaren;

7) julgransförsäljning ävensom försäljning, som lantbrukare, trädgårdsodlare eller fiskare i ringa omfattning och utan samband med annan han-

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

del bedriver med egna lantmanna- eller trädgårdsprodukter eller fisk av egen fångst;

8) försäljning av leksaksballonger eller andra smärre leksaker, om försäljningen sker utomhus och i ringa omfattning samt utan samband med annan handel;

9) försäljning, utan samband med annan handel, dels av periodiska skrifter och dels utomhus jämväl av andra tryckta skrifter;

10) försäljning av kataloger, fotografier, minnessaker eller dylikt i museer eller utställningslokaler eller å andra sådana platser;

11) tillfällig försäljning för välgörande eller annat ideellt ändamål; samt

12) öppethållande av bokhandel i upplysningssyfte utan samband med försäljning samt öppethållande av lokal, där utställningar av verk av bildande konst ävensom alster av konsthantverk och konstindustri, avsedda för försäljning, anordnas, för visning av dessa konstverk.

3 §.

På begäran av domstol, myndighet som meddelar tillstånd enligt 11 §, allmän åklagare eller den, vars rätt därav beröres, åligger det arbetarskyddsstyrelsen att avgöra, huruvida denna lag äger tillämpning å viss försäljning eller visst öppethållande av butik.

Är mål, som handlägges vid domstol, beroende av fråga, varom i första stycket förmäles, skall domstolen hänskjuta frågan till arbetarskyddsstyrelsen, när part sådant äskar eller domstolen finner det nödigt, och må dom ej meddelas, förrän arbetarskyddsstyrelsens beslut kommit domstolen tillhanda.

I annan fråga rörande lagens tillämpning än som i första stycket avses har arbetarskyddsstyrelsen att på begäran av domstol, myndighet som meddelar tillstånd enligt 11 §, allmän åklagare eller den, vars rätt av frågan beröres, avgiva utlåtande.

Den vanliga affärstiden.

4 §.

Å söckendag må butik hållas öppen för allmänheten från klockan 8 till klockan 19. Under tiden från och med den 10 till och med den 23 december må dock tiden för öppethållandet utsträckas till klockan 20.

Butik, där handel idkas huvudsakligen med mejerivaror, ägg, margarin eller bageri- och konditorivaror, må å söckendag hållas öppen för allmänheten jämväl mellan klockan 7.30 och klockan 8.

Å påskafton, pingstafton, midsommarafton, julafton och nyårsafton må butik ej hållas öppen för allmänheten efter klockan 16.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

5 §.

Å sön- eller helgdag må butik ej hållas öppen för allmänheten. Butik, där handel idkas huvudsakligen med mejerivaror, ägg, margarin, bageri- och konditorivaror, pilsnerdricka, alkoholfria drycker, färsk frukt eller levande blommor, må dock hållas öppen för allmänheten mellan klockan 8 och klockan 10, varjämte fotografiateljé må hållas öppen under två timmar, dock ej under högmässogudstjänst.

Inträffa sön- eller helgdagar i följd, må rakstuga eller frisersalong hållas öppen för allmänheten en av dessa dagar mellan klockan 8 och klockan 10.

Kommunala avvikelser.

6 §.

I kommun må, där det finnes lämpligt ur allmän synpunkt och prövas kunna ske utan otillbörligt förfång för företag inom kommunen, som driva rörelse i butik, eller för företag, som driva sådan rörelse av visst slag, bestämmas, att den vanliga affärstiden skall inskränkas eller att densamma må, utan att förlängas för vecka räknat, helt eller delvis förläggas å annan tid än den i 4 eller 5 § medgivna. Sådan bestämmelse må dock ej innebära, att butik samtliga söckendagar i veckan skall stängas före klockan 19 eller att butik å sön- eller helgdag hålles öppen under högmässogudstjänst.

Där det inom viss kommun kan anses erforderligt för att möjliggöra för skogs- och flottningsarbetare samt andra långt från hemmet sysselsatta personer att göra inköp å fritid, må bestämmas, att butik å sön- eller helgdag får hållas öppen under högst två timmar, dock ej under högmässogudstjänst.

Bestämmelse, varom i denna paragraf förmäles, skall gälla hela kommunen, där ej synnerliga skäl till annat föranleda. Olika bestämmelser må meddelas för butiker av skilda slag. Bestämmelser må även meddelas för endast butiker av visst slag men må däremot icke begränsas till en eller flera angivna butiker. De avsedda butikerna skola, i den mån så lämpligen låter sig göra, angivas genom uppräknande av de varuslag vilka, uteslutande eller huvudsakligen, saluhållas i butikerna.

7 §.

Om bestämmelse enligt 6 § beslutar den myndighet, som utövar kommunens beslutanderätt.

När fråga om sådan bestämmelse uppkommit hos den kommunala myndigheten, skall tillfälle beredas näringsidkare, arbetstagare och andra, som skulle beröras av bestämmelsen, att genom sina sammanslutningar eller på annat sätt uttala sig i ärendet.

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

8 §.

Beslut om bestämmelse enligt 6 § skall underställas länsstyrelsen och för sådant ändamål överlämnas, där det avser annan stad än Stockholm, till magistraten eller kommunalborgmästaren och beträffande kommun å landet till landsfiskalen i orten. Magistraten, kommunalborgmästaren eller landsfiskalen skall insända beslutet till länsstyrelsen med eget utlåtande.

9 §.

Länsstyrelsen äger att helt eller delvis fastställa eller ock ogilla beslut om bestämmelse enligt 6 §. Fastställt beslut skall på vederbörande kommuns bekostnad ofördröjligen kungöras genom dess införande i länskungörelserna. Därjämte skall genom vederbörande kommunala myndighets försorg tillkännagivande om kungörelsen med angivande av dess huvudsakliga innehåll införas i minst en tidning inom orten.

10 §.

Med avseende å ändring eller upphävande av beslut om bestämmelse enligt 6 § skall gälla vad i 6—9 §§ är stadgat.

Särskilt tillstånd till annan affärstid än den vanliga.

11 §.

1 mom. Under de förutsättningar som angivas i denna paragraf må tillstånd meddelas näringsidkare att hålla butik öppen för allmänheten eller att annorstädes idka försäljning till allmänheten å tid, då sådant eljest icke är förenligt med bestämmelserna i denna lag. Tillstånd till försäljning som avses i 3 mom. 4) meddelas i Stockholm av överståthållarämbetet, i annan stad av magistraten eller kommunalborgmästaren samt å landet av polismyndigheten. I övriga fall meddelas tillstånd av länsstyrelsen.

Ansökning om tillstånd skall innehålla uppgift om den tid och de varuslag, som framställningen avser, samt de närmare omständigheter, under vilka öppethållandet eller försäljningen avses skola äga rum.

Tillfälle att avgiva yttrande över ansökning skall, där det ej är uppenbart att ansökningen ej kommer att bifallas eller fråga är om öppethållande eller försäljning under allenast kort tid, beredas drätselkammare eller kommunalnämnd. Kommunens beslutande myndighet må uppdraga åt annan kommunal nämnd, beredning eller styrelse att avgiva sådant yttrande.

Avser ansökning försäljning av tobaksvaror i stad eller stadsliknande samhälle, skall länsstyrelsen före ärendets avgörande inhämta utlåtande över ansökningen från statens tobaksnämnd.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

2 mom. Tillstånd, varom i 1 mom. förmäles, må ej medgivas, om sökanden icke uppfyller de villkor, som gälla för idkande av handel i allmänhet, eller anledning finnes till antagande, att han icke är lämplig att utöva verksamheten, så ock om hinder prövas föreligga ur hälsovårds-, ordnings-, säkerhets- eller liknande synpunkt.

3 mom. Föreligger ej hinder enligt 2 mom., skola vid prövning av ansökning följande regler lända till efterrättelse, därvid hänsyn bland annat skall tagas å ena sidan till det gagn för allmänheten och å andra sidan till de olägenheter för annan handel, som skulle uppkomma vid bifall till framställningen:

1) försäljning av konfektyrer, kex, alkoholfria drycker, frukt, produkter av frukt, honung, levande blommor, tryckta skrifter, vykort, fotografisk film och tändstickor, vilken bedrives från särskilt försäljningsställe, där under den vanliga affärstiden endast dessa varor saluhållas, må medgivas, såframt icke särskilda skäl till annat föranleda, i allmänhet dock icke någon veckodag längre än till klockan 22; sådant medgivande må ock lämnas för försäljning av dessa varor annorledes än från särskilt försäljningsställe, om försäljningen icke är förbunden med handel med andra varor och i övrigt skäl därtill anses föreligga;

2) försäljning i samband med nöjeställning, idrottstävling, friluftsbad eller dylikt må medgivas under den utsträckt tid, som med hänsyn till förhållandena anses erforderlig; dock må tillståndet i regel avse försäljning endast av de under 1) nämnda varuslagen samt lagad mat och tobaksvaror;

3) försäljning i direkt anslutning till station för järnvägs- eller lufttrafik eller för mer betydande sjö-, spårvägs- eller busstrafik må medgivas under den utsträckt tid, som kan anses betingad av de resandes behov; dock må tillståndet i regel avse försäljning endast av de under 1) nämnda varuslagen samt tobaksvaror, piprensare, mindre pappersartiklar, pennor och bläck;

4) försäljning utomhus av varm korv, varm fisk eller varm buljong samt bröd, potatis och senap, som tillhandahållas i samband därmed, må medgivas i den utsträckning, som anses lämplig, dock endast från fastställd plats;

5) öppethållande eller försäljning i andra fall må medgivas, då synnerliga skäl därtill äro.

4 mom. Tillstånd meddelas för viss tid eller tills vidare och må återkallas, när skäl därtill äro.

I tillståndet skall angivas den tid på dygnet, under vilken öppethållande eller försäljning får äga rum, samt de varuslag, som därunder få försäljas. Den tillståndsgivande myndigheten äger meddela de ytterligare föreskrifter rörande försäljningens anordnande, som finnas erforderliga.

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

Till den som erhåller tillstånd skall utfärdas bevis härom, vari villkoren för tillståndet skola angivas. Detta bevis skall, om rörelsen drives å särskilt försäljningsställe, vara i huvudskrift eller bestyrkt avskrift uppsatt å väl synlig plats därstädes, samt i annat fall ständigt vara tillgängligt hos den som bedriver försäljningen.

Beslut varigenom tillstånd lämnats skall tillkännagivas genom anslag i den tillståndsgivande myndighetens lokal. Sådant tillkännagivande bör ske inom fem dagar från beslutets dag.

12 §.

Är eftergift från vad i denna lag är stadgat påkallad av särskilt trängande behov, äger Konungen förordna, att sådan eftergift må tillgodonjutas för visst tillfälle, viss plats eller visst slag av rörelse. I förordnandet skola meddelas de närmare föreskrifter, som i samband med eftergiften finnas erforderliga.

Allmänna bestämmelser.

13 §.

I handläggningen hos arbetarskyddsstyrelsen av ärende, som avses i denna lag, skola i den omfattning och den ordning Konungen bestämmer såsom ledamöter i styrelsen delta, förutom en eller flera befattningshavare i styrelsen, särskilt utsedda representanter för arbetsgivare och arbetstagare.

14 §.

Hålles butik öppen för allmänheten eller idkas försäljning till allmänheten i fall, då sådant enligt denna lag eller enligt föreskrift, som meddelats med stöd av lagen, icke är tillåtet, straffes näringsidkaren med dagsböter.

Underlåter näringsidkare att iakttaga vad honom enligt 11 § 4 mom. tredje stycket andra punkten åligger, straffes med böter från och med fem till och med femtio kronor.

Avskrift av dom, varigenom den som erhållit tillstånd enligt 11 § dömts för förseelse mot denna lag, skall utan dröjsmål översändas till den myndighet, som meddelat tillståndet.

15 §.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan.

16 §.

Beträffande verksamhet, som bedrivs av staten eller kommun, skall vad i 14 § är stadgat angående näringsidkare gälla verksamhetens föreståndare.

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

Samma lag vare, där länsstyrelsen efter framställning av näringsidkare godtagit viss person såsom verksamhetens föreståndare i näringsidkarens ställe.

17 §.

I fråga om köping, som icke utgör egen kommun, samt municipalsamhälle skall vad i denna lag sägs om kommun äga motsvarande tillämpning; och må förty av kommunen enligt denna lag fattat beslut ej gälla köpingen eller samhället.

18 §.

Klagan över beslut, som enligt 11 § meddelas av magistrat, kommunalborgmästare eller polismyndighet, må föras hos länsstyrelsen inom tid, som är bestämd för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut.

Över beslut av länsstyrelse enligt denna lag må klagan föras hos Konungen i vederbörande statsdepartement inom tid som i första stycket sägs. Talan må dock icke föras mot beslut, som i ärende om tillstånd enligt 11 § 3 mom. 4) meddelas av överståthållarämbetet eller, efter besvär, av länsstyrelse.

Innefattar beslut tillstånd jämlikt 11 § till försäljning av tobaksvaror i stad eller stadliktande samhälle, äger tobaksnämnden föra talan mot beslutet.

Beslut, varigenom meddelats tillstånd som i 11 § sägs, skall anses hava kommit klagande till del den dag, då beslutet tillkännagivits genom anslag enligt vad i 11 § sägs. Sådant beslut skall utan hinder av besvär lända till efterrättelse, intill dess annorlunda kan vara förordnat.

Över arbetarskyddsstyrelsens beslut enligt denna lag må klagan icke föras.

19 §.

Där i lag eller författning ytterligare begränsning stadgats beträffande öppethållande eller försäljningstid, skall sådan begränsning lända till efterrättelse.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1949.

Sådan försäljning från automatapparat som varit undantagen från tillämpningen av butikstängningslagen den 29 juni 1945 må utan hinder av bestämmelserna i den nya lagen fortfarande äga rum, därest apparaten funnits uppsatt före denna lags ikraftträdande.

Tillstånd jämlikt 11 § 3 mom. 1), 2), 4), 5) eller 6) i någon av butikstängningslagarna den 18 juli 1942 eller den 29 juni 1945, vilket meddelats

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

att gälla till och med den 31 december 1948, viss tid därefter eller tills vidare, skall utan särskild ansökning gälla tills vidare efter sistnämnda dag, dock längst till och med den 31 december 1951.

Övriga tillstånd jämlikt 11 § äldre lag, som meddelats att gälla till och med den 31 december 1948, viss tid därefter eller tills vidare, skola, därest förnyat tillstånd sökts före den 1 oktober samma år men ansökningen ej blivit prövad före årets utgång, gälla till dess prövningen ägt rum.

Beslut enligt 6, 9, 11, 12 och 16 §§ av denna lag må meddelas efter den 1 oktober 1948, dock med verkan tidigast från denna lags ikraftträdande. Beslut enligt 11 § 3 mom. 2) eller 5), vilket avser förlängning av tillstånd, meddelat jämlikt 11 § 3 mom. 3) eller 7) i någon av butikstängningslagarna den 18 juli 1942 och den 29 juni 1945, må meddelas utan att yttrande inhämtats enligt vad i 11 § 1 mom. tredje stycket stadgas.

B. att motionerna I: 401, II: 564, II: 568 och II: 569 måtte anses besvarade genom vad utskottet under A. hemställt;

C. att motionen II: 565 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

D. att motionen II: 566, i den mån den icke besvarats genom vad utskottet ovan anfört och under A. hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; och

E. att motionen II: 567, i den mån den icke besvarats genom vad utskottet ovan anfört och under A. hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 15 juni 1948.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Norman, Holmbäck, Forslund, Hage, Wistrand, Hallagård*, Uhlén och Carl Eric Ericsson;

från andra kammaren: herrar Olovson i Västerås, Ryberg*, Holm, fru Johansson i Norrköping, fru Boman och herr Lundberg.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

1) beträffande utskottets hemställan under A. av herr *Hage* och fru *Boman*, vilka anfört:

Enligt vår mening borde utskottet icke ha tillstyrkt förslaget i propositionen om tillåtelse för tobaksbutiker att inrätta tobaksautomater. Detta med hänsyn till den motopinion, som från flera håll, icke minst från kvinnorna, kommit till synes mot denna anordning, vilken opinion grundar sig på en välmotiverad fruktan för att inrättandet av sådana automater kommer att för minderåriga underlätta möjligheten att skaffa sig tobak, vilket ur sociala synpunkter och med hänsyn till de minderårigas hälsa icke kan vara önskvärt.

På grund av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen måtte för sin del antaga 2 § punkt 6) i den av utskottet föreslagna butikstängningslagen i följande lydelse:

6) försäljning från automatapparat av andra varor än tobaksvaror om försäljningen bedrives i anslutning till butik, där samma slag av varor saluföras, eller i järnvägs väntsal eller inom annan huvudsakligen för de resande avsedd del av järnvägs stationsområde, under förutsättning att automatapparaten är av typ som godkänts av den myndighet Konungen därtill förordnar;

2) beträffande utskottets hemställan under A. av herr *Uhlén* och fru *Boman*, vilka anfört:

Enligt vår mening borde utskottet ha tillstyrkt det yrkande, som framstälts i motionerna I: 401 och II: 569, nämligen att 11 § 3 mom. i butikstängningslagen erhåller den lydelse, som 1947 års butikstängningssakkunniga föreslagit.

Motionärerna ha bland annat framhållit, att inom de sakkunniga alla intresseriktningar varit representerade och att de sakkunnigas förslag är enhälligt. Man har sålunda anledning förmoda — säga motionärerna vidare — att alla med butikstängningslagstiftningen förknippade omständigheter beaktats vid utformningen av de sakkunnigas förslag. Det måste betraktas som en styrka, att konsumentintresset liksom arbetstagar- och köpmannaintresset kunnat förenas med det allmännas intresse. Det förslag, som de sakkunniga utarbetat, förtjänar därför det allra största beaktande.

Det i motionerna I: 401 och II: 569 framställda yrkandet överensstämmer beträffande första punkten i momentet med det yrkande, som framstälts i motionen II: 564.

I Kungl. Maj:ts proposition har de sakkunnigas förslag förändrats så tillvida att varusortimentet i kioskerna utökats. I denna del ha de sakkunniga intagit en restriktiv ståndpunkt. De ha angivit, att denna i fråga om varusortimentet bygger dels på hänsynstagande till grunderna för butikstängningslagstiftningen och dels på det förhållandet »att det icke syntes de sakkunniga lämpligt, att varudistributionen i större utsträckning överflyttas till mera primitiva försäljningsformer eller försäljningsställen, vilka ofta icke uppfylla nutidens krav i sanitärt hänseende och icke heller erbjuda tillfredsställande arbetsförhållanden för den där sysselsatta personalen».

I sitt yttrande över de sakkunnigas betänkande och förslag framhåller Svenska handelsarbetareförbundet, att kioskhandeln enligt förbundets mening är ett sorts palliativ, som icke fyller något annat än stundens behov inom varudistributionen. Handeln med varor skall, säger förbundet, »åga rum i tidsenliga och i hygieniskt inredda lokaler. Att utöka varusortimentet i kiosker skulle i själva verket betyda, att man legaliserade dem såsom ett betydelsefullt led i varudistributionen».

Ungefär samma synpunkter framhåller arbetstagarpartens representant i arbetsrådet i ett till av arbetsrådet avgivet betänkande fogat uttalande över butikstängningssakkunnigas förslag. Han framhåller bl. a. att man med en utvidgning av varusortimentet i kiosker synes motverka den rationalisering av varudistributionen som ur allmän synpunkt är önskvärd.

Handelns arbetsgivareorganisation har i sitt yttrande över butikstängningssakkunnigas förslag intagit samma ståndpunkt. Arbetsgivarnas och arbetstagarernas organisationer äro sålunda ense om att man icke bör utvidga varusortimentet i kiosker utöver vad som medgives i de sakkunnigas förslag. Vid sådant förhållande synes det mindre välbetänkt att göra den utvidgning av varusortimentet i kioskerna som föreslås i Kungl. Maj:ts förslag till butikstängningslag.

På grund av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen måtte för sin del antaga 11 § 3 mom. i den av utskottet föreslagna butikstängningslagen i följande lydelse:

11 §.

3 mom. Föreligger ej hinder enligt 2 mom., skall vid prövning av ansökning skälig hänsyn tagas till den olägenhet för annan handel, som skulle uppkomma vid bifall till framställningen, varjämte i övrigt följande regler skola lända till efterrättelse:

1) försäljning av konfektyrer, kex, alkoholfria drycker, färsk frukt, fikön, dadlar, russin, honung i förpackningar om högst 100 gram, produkter av svensk frukt, saft, levande blommor, tryckta skrifter, mindre pappersartiklar och tändstickor må, under förutsättning att under den vanliga

affärstiden endast dessa varor saluhållas, medgivas i den omfattning, som finnes påkallad med hänsyn till allmänhetens behov av dylik försäljning, i allmänhet dock icke någon veckodag längre än till klockan 22 eller den senare tidpunkt, som vid försäljning i anslutning till trafikinrättning är påkallad av de resandes behov;

2) försäljning i samband med nöjestillställning, idrottstävling, friluftsbad eller dylikt må medgivas under den utsträckt tid, som med hänsyn till förhållandena anses erforderlig; dock må tillståndet i regel avse försäljning endast av de under 1) nämnda varuslagen samt lagad mat;

3) försäljning utomhus av varm korv samt bröd, potatis och senap, som tillhandahållas i samband med korven, må medgivas i den utsträckning, som anses lämplig, dock endast från fastställd plats;

4) öppethållande eller försäljning i andra fall må medgivas, då synnerliga skäl därtill äro.

Den som enligt 1) eller 2) här ovan erhållit medgivande till försäljning av vissa varor under utsträckt affärstid och som av den i lagen den 11 juni 1943 angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror omförmälda monopolutövaren antagits såsom återförsäljare av tobaksvaror äger därjämte i den omfattning och på de villkor, som av monopolutövaren bestämts, försälja dylika varor.
